

Vergaderjaar 1983–1984 nr. 142b

16 094

Wijziging van de advocatenwet (nieuwe regeling tuchtrechtspraak)

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 28 augustus 1984

Gaarne beantwoord ik de door de vaste commissie voor Justitie geformuleerde vragen en ga ik in op de gemaakte opmerkingen over dit wetsontwerp. Ik ben erkentelijk voor de constatering van de leden van de fractie van het C.D.A. dat zij met voldoening kennis hebben genomen van de inhoud van het wetsontwerp. Hun opmerking dat het wetsvoorstel in de Tweede Kamer een uitvoerige en heldere behandeling ten deel is gevallen, kan ik ten volle onderschrijven.

Algemeen

De leden van de fractie van de P.v.d.A. memoreren de beraadslaging in de Eerste Kamer op 13 mei 1981 over het wetsvoorstel Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen (Kamerstukken 15350) en geven de gedachtenwisseling van destijds weer tussen de woordvoerder van hun fractie en mijn ambtsvoorganger over de vraag of het nog juist kan worden geacht personen die in staat van faillissement zijn verklaard, *van rechtswege* uit een bepaalde bediening te schorsen. Haar pleidooi om per individueel geval te beoordelen of iemand door een faillietverklaring ongeschikt wordt voor het bekleden van een bepaalde functie, kon mijn ambtsvoorganger onderschrijven. Hij gaf de verzekering dat haar opmerkingen ter harte zouden worden genomen en dat bij toekomstige wetgeving goed zou worden gelet op zijn stellingname. De aan het woord zijnde leden hebben in de memorie van toelichting op dit wetsontwerp de motivering gemist waarom artikel 16, eerste lid, van de Advocatenwet toch ongewijzigd is gehandhaafd.

De verklaring hiervoor is eenvoudigweg gelegen in het feit dat dit wetsvoorstel bij de Tweede Kamer werd ingediend op 8 maart 1980 en dat de boven weergegeven discussie ruim een jaar daarna plaats vond, zodat daarmee bij de indiening geen rekening kon worden gehouden.

Deze leden vernemen graag alsnog waarom artikel 16, eerste lid, ook na invoering van de thans voorgestelde wijzigingen van de Advocatenwet, bij faillissement schorsing blijft dicteren.

Ik wijs er op dat een advocaat in vele gevallen zaken heeft te behartigen, waarbij financiële belangen in het geding zijn. Als curator in een faillissement en als bewindvoerder bij surséance van betaling pleegt in de regel een advocaat te worden aangewezen. In al deze gevallen zou het toch een

merkwaaardige indruk maken indien de betrokken advocaat, die zelf van rechtswege de beschikking en het beheer over zijn tot het faillissement behorend vermogen heeft verloren, zou blijven belast met de behartiging van eens anders financiële belangen. Het ligt dan ook in de rede dat een advocaat, die zelf in staat van faillissement wordt verklaard, gedurende de duur van het faillissement van rechtswege in de uitoefening van de praktijk is geschorst.

Doordat, anders dan bij overige beroepsbeoefenaren het geval kan zijn, niet goed voorstelbaar is dat het faillissement van een advocaat niet in overwegende mate valt terug te voeren op eigen verwijtbaar gedrag, zal het desondanks blijven verrichten van zijn beroepsbezigheden al gauw in strijd kunnen komen met regel 1 van de Gedragsregels voor advocaten 1980 te weten dat een advocaat zich zodanig dient te gedragen dat het vertrouwen in de advocatuur of in zijn eigen beroepsuitoefening niet wordt geschaad.

Het is, gelet op het bovenstaande, mijns inziens dan ook niet mogelijk voor een advocaat per individueel geval na te gaan wanneer wel en wanneer niet een schorsing in de beroepsuitoefening ingeval van faillietverklaring moet volgen.

Hoe sympathiek de gedachte van een beoordeling in elk individueel geval op het eerste gezicht ook moge zijn, ik meen dat ten aanzien van de onderhavige beroepsgroep de praktische bezwaren groot zijn. De regeling, zoals neergelegd in artikel 16, tweede lid, komt mij, ook voor de toekomstige tijd, juist voor.

De leden van de fractie van de V.V.D. vragen of reeds mededeling kan worden gedaan over het eventueel bestaan van richtlijnen binnen het openbaar ministerie over de vervolging van delicten die reeds tot tuchtrechtelijke behandeling hebben geleid, in het bijzonder binnen de KNVB.

De richtlijnen waarvan hier sprake is, zijn, zo is mij gebleken, niet uitgevaardigd. Dit houdt in dat degene, die bij sportbeoefening in teamverband op een gegeven moment geconfronteerd wordt met te zijnen aanzien gepleegde strafbare feiten, daarvan via de voor elke burger openstaande weg aangifte kan doen bij de politie. Aan het openbaar ministerie kan worden overgelaten om te beoordelen of voor degenen die het strafbare feit pleegde en die reeds tuchtrechtelijk is bestraft, nog een strafsanctie passend is.

Gedragsregels

Gedragsregels voor advocaten (1980) vallen, zo beantwoord ik een vraag van de leden van de fractie van het C.D.A., niet onder «de verordeningen van de Nederlandse orde», als bedoeld in de eerste zinsnede van artikel 46. Met deze laatste worden bedoeld de regelingen, tot het vaststellen waarvan het college van afgevaardigden van de Nederlandse orde van advocaten op grond van artikel 28 van de Advocatenwet bevoegd is. In het tuchtrecht hebben de gedragsregels de betekenis van een richtsnoer voor een behoorlijke beroepsuitoefening van advocaten. Overtreding van deze regels kan tuchtrechtelijk worden getoetst.

Minnelijke schikking

De leden van de fractie van het C.D.A. willen een verduidelijking van de woorden «de aldus vastgetelde minnelijke schikking» in artikel 46d, tweede lid.

Hun vraag of deze woorden zo strikt moeten worden uitgelegd dat het recht van de klager om «de ter kennisbrenging van de klacht aan de raad van discipline te verlangen» slechts dan vervalt, wanneer de schikking in een schriftelijk stuk is neergelegd en door partijen en de deken is ondertekend, beantwoord ik bevestigend. Met deze leden acht ik het denkbaar dat naar aanleiding van een bij de deken ingediende klacht, nadere informatie aan de klager wordt verschaft, dan wel overleg tussen de klager en de desbe-

treffende advocaat plaats vindt, op basis waarvan de klager aan de deken meedeelt, dat hij de klacht intrekt omdat hij inmiddels een bevredigend antwoord heeft ontvangen ofwel de kwestie met de advocaat in der minne is geregeld. Is echter in een dergelijk geval de aldus bereikte overeenstemming niet schriftelijk vastgelegd en evenmin door de klager en de aangeklaagde advocaat ondertekend, zoals is bepaald in artikel 46d, tweede lid, eerste volzin, dan behoudt de klager de bevoegdheid de klacht ter kennis van de raad van discipline te brengen. Daarin behoeft mijns inziens geen bezwaar te worden gezien, aangezien de klager in het door deze leden beschreven geval, indien aan de formele vereisten van een minnelijke schikking weliswaar niet is voldaan, maar materieel gesproken wel, nauwelijks behoefte zal gevoelen de zaak alsnog ter kennis van de raad van discipline te brengen. Zou hij dit laatste desalniettemin wensen, dan heeft de voorzitter van de raad van discipline de mogelijkheid een dergelijke klacht op grond van het bepaalde in artikel 46g af te wijzen.

Dezelfde leden vragen, onder verwijzing eerder in hun betoog naar de bevoegdheid van de deken een klacht ambtshalve ter kennis van de raad van discipline te brengen, of hij zulks ook kan doen, bij voorbeeld omdat hij een minnelijke schikking ongewenst acht, indien hem tegelijkertijd bekend zou zijn, dat de klager en de desbetreffende advocaat de zaak inmiddels buiten hem om tot een minnelijke oplossing hebben gebracht.

Ik meen dat de woorden van artikel 46e, tweede lid, duidelijk zijn. Indien de deken meent dat de inhoud van een klacht een minnelijke schikking ongewenst maakt, brengt hij de klacht ter kennis van de raad van discipline. Hij kan dit doen, indien hij van oordeel is dat de ingediende klacht betrekking heeft op handelingen van een advocaat, waarvan hij het nodig oordeelt dat die tuchtrechtelijk worden getoetst. Ook is denkbaar dat hij, omdat hij zelf twijfelt of het aangevochten gedrag voor een minnelijke schikking in aanmerking komt, dit oordeel wil zien getoetst door de raad van discipline.

Bij het voorgaande teken ik nog het volgende aan. De in het wetsvoorstel geboden mogelijkheid om een minnelijke schikking te bereiken is erop gericht een klacht af te wikkelen buiten de tuchtrechter om. Deze mogelijkheid staat naast die van de deken om de klacht ambtshalve ter kennis te brengen van de raad van discipline. Indien er een reële mogelijkheid bestaat de zaak in de minne te schikken, vormt dit voor de deken een belangrijk feitelijk gegeven. Hij zal het belang van de betrokken advocaat, dat van de betrokken klager en dat van een openbare behandeling van een klacht door de tuchtrechter tegen elkaar moeten afwegen. Bij de strekking van artikel 46d, eerste lid, aanhef, zou niet goed passen indien de deken al te lichtvaardig zou oordelen dat een minnelijke schikking ongewenst is.

De aan het woord zijnde leden vragen mij of ik kan aangeven op welke wijze de deken met de hem in artikel 46f gegeven discretionaire bevoegdheden dient om te gaan.

Ik meen dat de in dit artikel aan de deken gegeven bevoegdheid een beperkte toepassingsmogelijkheid heeft. Het kan voorkomen dat een deken in kennis wordt gesteld van een klacht tegen een advocaat, terwijl niemand ertoe overgaat daadwerkelijk zelf een klacht in te dienen. Ook kan de deken uit eigen wetenschap een ernstig vermoeden hebben van enig handelen of nalaten zoals omschreven in artikel 46. In het eerste geval zal het van het al dan niet serieuze karakter van de klacht afhangen, of hij de raad van discipline van de gerezen bezwaren in kennis stelt. In het tweede geval zal hij de raad van discipline zonder meer kunnen inschakelen. Ik onderschrijf hetgeen deze leden vragenderwijs opmerken, namelijk dat het in de eerste plaats de taak van de beroepsgroep zelve zou moeten zijn, en dus met name van de deken, de kwaliteit van een zorgvuldige rechtshulpverlening te bewaken. Het is voor de deken echter onmogelijk zelfstandig inzicht te verwerven in het optreden van alle advocaten in een arrondissement. Bij de vraag van deze leden of het wel zo logisch is om het publiekrechtelijk geregelde tuchtrecht, waar het publieke belang van een goede beroepsuitoefening centraal staat, de bewaking van dat belang voornamelijk afhan-

kelijk te maken van toevallige individuele klagers, die zelf bij een klacht geen belang hebben, wordt deze omstandigheden mijns inziens uit het oog verloren. Bovendien miskent deze vraag dat bij een tuchtzaak als gevolg van een klacht door een individuele klager het openbaar belang bij een goede beroepsuitoefening wordt gediend naast de eventuele individuele genoegdoening.

Een aan de individuele klager genoegdoening verschaffende tuchtrechtspleging versterkt tevens het publieke vertrouwen in de wijze waarop de advocatuur zijn maatschappelijke functie vervult.

Publiekrechtelijke zorgvuldigheidsnorm

De leden van de fractie van het C.D.A. willen gaarne een uiteenzetting ontvangen over de eigenstandige betekenis van het zesde lid van artikel 48 naast het tweede lid van dat artikel en artikel 46. Is het in het licht van de gevraagde uiteenzetting denkbaar, zo vervolgen zij, dat de raad van discipline het tegen de betrokken advocaat gerezen bezwaar gegrond acht en een van de maatregelen van artikel 48, tweede lid, oplegt, terwijl de raad desgevraagd op grond van het zesde lid tevens zou uitspreken dat de advocaat tegen wie de klacht is ingediend «de zorgvuldigheid heeft betracht, die bij een behoorlijke rechtshulpverlening betaamt».

Deze leden vragen verder of ik het daarnaast denkbaar acht, dat de raad van discipline uitspreekt dat de advocaat tegen wie de klacht is ingediend, niet de zorgvuldigheid heeft betracht die bij een behoorlijke rechtshulpverlening betaamt, doch niettemin het opleggen van enige maatregel achterwege laat.

In antwoord op deze vragen merk ik het volgende op. Een tuchtprocedure eindigt steeds met een einduitspraak van het tuchtsprekende college, in casu de raad van discipline en in beroep het Hof van Discipline. Beide colleges toetsen het aangevochten optreden van de advocaat aan de in artikel 46 neergelegde norm. Indien het tuchtcollege overtreding van deze norm vaststelt, komt het voor de vraag te staan welke sanctie geëigend is voor het gebleken laakbare gedrag. Die sancties staan vermeld in artikel 48, tweede lid. Indien een klacht niet gegrond is, komt het tuchtcollege aan de vraag naar de op te leggen sancties niet toe. Evenmin kan het in het laatste geval toekomen aan de vraag of toepassing moet worden gegeven aan het zesde lid van artikel 48. Met hetgeen hierboven staat beschreven, is reeds een antwoord gegeven op de tweede vraag van de aan het woord zijnde leden, welke het spiegelbeeld vormt van de hierboven besproken situatie. De raad van discipline kan slechts toepassing geven aan het zesde lid van artikel 48, nadat de vraag naar de op te leggen sanctie bevestigend is beantwoord. Mitsdien acht ik de door deze leden aangeduide situatie niet goed denkbaar. Gelet op mijn ontkennende beantwoording van de eerste twee vragen van deze leden, behoeft de derde vraag naar het aandragen van voorbeelden geen beantwoording meer. Met de woorden «jegens hem» in artikel 48, zesde lid, wordt aangeduid dat geen uitspraak over de zorgvuldigheid van het optreden van de advocaat tegenover een ander dan de formele klager kan worden gedaan. Dit artikellid kan slechts toepassing vinden indien er sprake is van een klager. Aldus beantwoord ik een desbetreffende vraag van dezelfde leden. Zij vragen zich voorts af of, indien door de tuchtrechter is vastgesteld dat de publiekrechtelijke zorgvuldigheid van artikel 48, zesde lid, overtreden is, het alsdan tevens vaststaat dat de desbetreffende advocaat civielrechtelijk tekort is geschoten in zijn inspanningsverbintenis c.q. onzorgvuldig heeft gehandeld in de zin van artikel 1401 B.W., daarbij derhalve uitdrukkelijk afziende van andere voor eventuele toekenning van schadevergoeding relevante aspecten, zoals causaal verband, al of niet aanwezigheid van schade, enz.

Het antwoord luidt ontkennend. Zoals bij de schriftelijke en de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer van dit wetsvoorstel is uiteengezet, betreft de zorgvuldigheidsnorm van artikel 48, zesde lid, niet dezelfde

norm als die is neergelegd in artikel 1401 BW. De uitspraak van de raad van discipline c.q. het Hof van Discipline, dat een advocaat jegens de klager niet de zorgvuldigheid heeft betracht die een advocaat betaamt, zal in een eventueel op deze uitspraak volgend civielrechtelijk geding tussen de klager en de advocaat een belangrijk feitelijk gegeven kunnen vormen. De rechter in het laatste geding is aan de uitspraak van het tuchtcollege echter niet gebonden in die zin dat hij zich geen zelfstandig oordeel meer zou mogen vormen over het optreden van de advocaat. Een uitspraak van het tuchtcollege dat in een bepaald geval de vereiste zorgvuldigheid niet in acht is genomen, vormt onvoldoende bewijs voor een civiele vordering van de cliënt tegen zijn advocaat tot schadevergoeding, hetzij gebaseerd op onrechtmatige daad, hetzij op wanprestatie.

De aan het woord zijnde leden merken verder op dat het in de praktijk kan voorkomen dat de tuchtzaak zich richt tegen een beroepsbeoefenaar, maar de daarop volgende civiele zaak tegen diens cliënt.

Van een toerekening van het optreden van een advocaat aan diens cliënt waarvan deze leden gewag maken, is dan ook geen sprake. In de daarop volgende civiele zaak is de advocaat geen partij. De vraag naar het zorgvuldige optreden van de advocaat zal in een dergelijke procedure geen rol spelen.

Sluiten van de deuren

De leden van de fractie van het C.D.A. vragen of een partij die wenst dat de behandeling van een klacht met gesloten deuren zal plaatsvinden, er aanspraak op kan maken dat een daartoe strekkend verzoek in een besloten zitting kan worden toegelicht. Zij vragen voorts of de redactie van artikel 49, elfde lid, toelichting in een besloten zitting wel toelaat.

In het wetsvoorstel is geen regeling opgenomen voor de behandeling van een verzoek om behandeling van de zaak zelf met gesloten deuren. Een partij kan er daarom geen aanspraak op maken dat een dergelijk verzoek door haar in een besloten zitting kan worden toegelicht. Dit laat echter onverlet dat aan de raad van discipline wordt overgelaten om te beslissen of het wenselijk is aan een partij de gelegenheid te bieden een verzoek als waarop deze leden doelen, in een besloten zitting toe te lichten.

De aan het woord zijnde leden vragen hoe de inhoud van artikel 49, elfde lid zich verhoudt tot mijn redenering tijdens de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer (Handelingen II, 1983/84, blz. 3654), waarin ik betoogde dat de cliënt van de beklaagde advocaat «het recht moet hebben om te kunnen rekenen op bescherming van zijn persoonlijke levenssfeer». Volgens deze leden lijkt ik in de genoemde passages het recht van de cliënt te erkennen om de zaak achter gesloten deuren behandeld te krijgen, als hij zich beroept op de bescherming van zijn persoonlijke levenssfeer.

Ik stel voorop dat op grond van de tekst van het elfde lid van artikel 49 het aan de raad van discipline ter beoordeling en ter beslissing is of een klacht geheel of gedeeltelijk met gesloten deuren zal plaatsvinden. Op grond van dit artikellid heeft het tuchtcollege een marge om te beoordelen of bij een bepaalde klacht op het beginsel van de openbaarheid een uitzondering moet worden gemaakt «om gewichtige redenen». Met mijn hierboven weergegeven uitlating beoogde ik aan te geven dat het belang van de cliënt op bescherming van de persoonlijke levenssfeer – onder omstandigheden, welke ter beoordeling van het tuchtcollege en niet van mij zijn – zodanige «gewichtige redenen» kunnen vormen. Het valt voor mij niet op voorhand aan te geven in welke concrete omstandigheden het tuchtcollege zal aannemen dat er sprake is van gewichtige redenen. De jurisprudentie moet in dit opzicht nog tot ontwikkeling komen.

De aan het woord zijnde leden vragen van mij een uiteenzetting over de verhouding van het beroepsgeheim van advocaten tot de openbaarheid van artikel 49, elfde lid. Aan deze vraag knopen zij vast de vraag of ervan moet worden uitgegaan dat de geheimhoudingsplicht van de advocaat niet geldt tegenover de tuchtrechter.

Het beroepsgeheim van de advocaat heeft betrekking op de inhoud van de door hem behandelde zaken en op al hetgeen hem in zijn hoedanigheid als advocaat is medegedeeld. Ik meen dat de openbaarheid van artikel 49, elfde lid, in relatie tot het beroepsgeheim geen bijzondere problemen oplevert, omdat het beroepsgeheim ook geacht moet worden te gelden tegenover de tuchtrechter. De klager kan echter indien hij meent zulks in het kader van een tuchtgeding nodig is, de advocaat ontslaan van zijn geheimhoudingsplicht.

Hof van discipline

De leden van de fractie van het C.D.A. willen gaarne antwoord ontvangen op de vraag of de inhoud van artikel 57, vierde lid, toelaat dat het hof van discipline bij zijn onderzoek en beslissing rekening zou houden met een relevante wijziging van de feitelijke omstandigheden sedert het tijdstip van de beslissing van de raad van discipline.

Ik wijs er allereerst op dat het genoemde artikellid geen materiële wijziging heeft ondergaan ten opzichte van de thans geldende Advocatenwet. De bewoordingen van het artikellid geven aan dat het hof van discipline niet gebonden is aan de beslissingen van de raad van discipline, waartegen het appèl zich niet richt, en ook wat betreft de strafoplegging geheel vrij is te beslissen zoals het goed dunkt. De beslissing van de raad van discipline wordt in volle omvang getoetst. De tekst van artikel 57, vierde lid, laat mijns inziens toe dat het hof bij zijn toetsing rekening houdt met een wijziging van omstandigheden, die het voor de hernieuwde beoordeling van de zaak relevant acht.

Schadevergoeding en kosten

De leden van de fractie van het C.D.A. vragen om een precieze uiteenzetting over welk type schadevergoeding in artikel 48b is bedoeld. Zij releveren de uiteenzetting in de memorie van antwoord op blz. 24 en blz. 26.

De in dit artikel bedoelde beperkte mogelijkheid tot het opleggen van verplichte schadeloosstelling is ontleend aan het strafrecht. Artikel 14c, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht biedt de rechter de bevoegdheid om bij een voorwaardelijke veroordeling de bijzondere voorwaarde van een gehele of gedeeltelijke schadeloosstelling van het slachtoffer van het delict op te leggen. In casu gaat het eveneens om een bijzondere voorwaarde bij de oplegging van de in artikel 48, tweede lid, genoemde maatregelen. Artikel 48b opent, dit in antwoord op een desbetreffende vraag van deze leden, inderdaad de mogelijkheid dat aan een advocaat een bijzondere voorwaarde wordt opgelegd, afgezien van de vraag of de gelaedeerde partij daarop langs civielrechtelijke weg met enige reële kans op succes aanspraak zou kunnen maken. De rechtsgrond daarvoor is gelegen in de bevoegdheid van het tuchtcollege om maatregelen op te leggen indien het tegen de betrokken advocaat gerezen bezwaar, inhoudend een tekortkoming in de uitoefening van zijn beroep, gegrond is.

In antwoord op een vraag van deze leden dienaangaande, kan ik mededelen dat de bedragen die met de van overheidswege gefinancierde rechtshulp gemoeid zullen zijn met het voorliggende wetsvoorstel, naar verwachting gering zullen zijn. Volgens een op mijn departement gemaakte berekening, worden de kosten geraamd op circa f50 000.

De aan het woord zijnde leden vragen voorts of in alle gevallen een klager, die binnen de inkomensgrenzen valt van de Wet rechtsbijstand aan on- en minvermogenden (WROM), die van overheidswege gefinancierde rechtsbijstand ook kan krijgen in tuchtrechtzaken.

Aangezien gefinancierde rechtsbijstand voor de hier bedoelde tuchtrechtzaken ingevolge het Wetboek van Strafvordering niet mogelijk is, zal deze geschieden op basis van de WROM. Alle klagers die voldoen aan de criteria, neergelegd in die wet, komen, dit in antwoord op de vraag van deze leden, in aanmerking voor van overheidswege gefinancierde rechtshulp.

De verdeling van de kosten voor het tuchtrecht tussen de Nederlandse orde van advocaten, een publiekrechtelijke beroepsorganisatie, en de staat is historisch bepaald. Op grond van artikel 60, eerste lid, van de Advocatenwet komen de reis- en verblijfkosten en verdere verschotten van de leden (en plaatsvervangende leden) van het hof van discipline die deel uitmaken van de rechterlijke macht, ten laste van de staat. Ingevolge artikel 60, tweede en derde lid, betaalt de Nederlandse orde alle overige kosten. In het wetsvoorstel is een andere verdeling van de kosten voor het tuchtrecht opgenomen. Op grond van het nieuwe artikel 50a komen de reis- en verblijfkosten van de voorzitter en de plaatsvervangende voorzitter van de raden van discipline ten laste van de staat. De hierboven weergegeven regeling, neergelegd in artikel 60, eerste lid, blijft gehandhaafd. Daarnaast bepaalt het nieuwe artikel 60, derde lid, dat de kosten van de beroepen ex artikel 56, eerste lid, onder a (de z.g. klagersberoepen), door de staat aan de Nederlandse orde worden vergoed. Nu in het wetsvoorstel, gelijk de leden van de V.V.D. even verderop in het voorlopig verslag terecht opmerken, het algemeen belang een zwaarder accent krijgt dan voorheen, is het redelijk dat de z.g. klagersberoepen voor rekening van de staat komen.

De leden van de fractie van de V.V.D. vragen of bij de regeling van het nieuwe tuchtrecht de kosten van de griffiers van de raden van discipline en van het hof van discipline slechts dan voor rekening van de Nederlandse orde dienen te blijven wanneer een procedure door of vanwege de orde is aangespannen. Deze vraag miskent naar mijn mening dat het mede in het belang van de Nederlandse orde is dat er een goed functionerende rechtspraak is. Ik zie dan ook niet zonder meer in, dat de staat aan het honorarium van de griffiers zou moeten bijdragen.

Wat de verdeling van de kosten overigens aangaat kan ik in reactie op de opmerkingen van de leden van de fractie van het C.D.A. en van de V.V.D. mededelen dat de tekst van artikel 50a en die van artikel 60 zich niet met zoveel woorden verzet tegen een mogelijke suppletie van het honorarium van de griffier door de staat. Zulks is in het periodiek overleg tussen de Nederlandse orde en mijn departement, desgevraagd, medegedeeld. Daarbij is wel benadrukt, dat de financiële middelen die mij ter beschikking staan, beperkt zijn. Naar ik vertrouw zullen de besprekingen, die momenteel gaande zijn, voor beide partijen tot een bevredigende uitkomst leiden.

Inwerkingtreding van de wet

De leden van de fractie van de V.V.D. stellen enige vragen omtrent het tijdstip van inwerkingtreding van de verschillende bepalingen van het wetsvoorstel, waarop ik als volgt inga.

Op grond van het bepaalde in Artikel II treden de in de aanhef van dit artikel genoemde onderdelen van Artikel I in werking met ingang van de eerste kalendermaand na de datum van uitgifte van het Staatsblad. Ik hoop dat het voor de Eerste Kamer mogelijk zal blijken dit wetsvoorstel op een zodanig tijdstip in de maand september mondeling te behandelen, dat de bedoelde artikelonderdelen op 1 oktober 1984 in werking kunnen treden, dit in verband met de aanvang van het nieuwe Ordejaar op die datum.

De overige wijzigingen, waarmee wordt bedoeld de artikelenonderdelen J, K, artikel 46, 46a, 46c tot en met 47 van onderdeel BB, CC tot en met TT, treden in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip. De artikelen II tot en met IV bevatten, zoals de aan het woord zijnde leden terecht opmerken, geen «wijzigingen». In artikel II behoeft niets te worden bepaald over de inwerkingtreding van dit artikel zelf. Te bepalen wanneer dit artikel in werking zal treden, zou tot een vicieuze cirkel-redenering leiden, omdat alsdan tot in het oneindige zou moeten worden bepaald wanneer deze inwerkingtredingsbepaling op haar beurt in werking moet treden. De vraag van de leden van de fractie van de V.V.D. of op de artikelen III en IV artikel 2, derde lid, van de Wet Algemene Bepalingen van toepassing is, beantwoord ik bevestigend.

Gelet op hetgeen ik hierboven in artikel II heb opgemerkt, zal de situatie welke deze leden verderop in hun betoog schetsen, zich niet kunnen voordoen. In antwoord op hun laatste vraag, meen ik dat het inderdaad beter ware geweest indien ook voor de artikelen III en IV uitdrukkelijk in de inwerkingtreding was voorzien.

Redactionele opmerkingen

De leden van de fracties van C.D.A. en V.V.D. attenderen op een drukfout in artikel 46d, tweede lid; «lager» moet zijn «klager». De leden van de fractie van de V.V.D. constateren dat deze misstelling in de stukken voorkomt sinds het nader gewijzigd ontwerp van wet (stuk nr. 13) en dus deel uitmaakt van de door de Tweede Kamer aanvaarde tekst.

Ik merk op dat in de nota van wijziging van 22 juni 1982 in artikel 46d wordt gesproken van «klager». Deze wijziging, welke van regeringswege is voorgesteld, is ook correct in het door de griffie van de Tweede Kamer verzorgde exemplaar van het gewijzigd ontwerp van wet overgenomen (zie stuk nr. 8). Sindsdien is artikel 46d ongewijzigd gebleven. Het kan niet anders zijn dan dat het woord «lager» in artikel 46d kennelijk een typografische misstelling is. Het woord zelf is overigens volstrekt zinledig. Ik had mij kunnen voorstellen bij de plaatsing in het Staatsblad van de tekst van de Advocatenwet, waartoe artikel IV mij de opdracht verstrekt, het woord «lager» te corrigeren in «klager». Dat ik deze weg niet heb gevolgd, zal ik hieronder nog aangeven.

De leden van de V.V.D.-fractie signaleerden een vermeende misstelling in artikel 51, eerste lid (artikel I, onder HH), waar in de derde en vierde regel in plaats van «waaronder de voorzitter, plaatsvervangend voorzitter» huns inziens kennelijk behoort te worden gelezen «waaronder de voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter».

Ik merk op dat het een kwestie van taalkundige voorkeur is of voor de woorden «plaatsvervangende voorzitter» nog het lidwoord «de» zou moeten worden geplaatst. In het wetsvoorstel is op verscheidene plaatsen het lidwoord «de» in een opsomming weggelaten, zoals in de artikelen 52, leden 1 en 2, alsmede artikel 56, lid 4. De door deze leden gesignaleerde misstelling zie ik dan ook niet, al geef ik hun toe dat ook naar mijn opvatting een herhaling van het lidwoord vloeiender klinkt.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. merken op dat bij nota van wijziging (nr. 11) aan artikel 56 een nieuw vierde lid is toegevoegd.

Zij constateren terecht dat een aanpassing van artikel 6, eerste lid, achterwege is gebleven. In dit artikel moet «artikel 56, vijfde lid» inderdaad worden vervangen door: «artikel 56, zesde lid». Een daartoe strekkend wetsvoorstel, waarin ook de hierboven besproken misstelling in artikel 46d, tweede lid, wordt hersteld, is inmiddels vervaardigd.

Dit leemte-voorstel zal zo spoedig mogelijk aan de Staten-Generaal worden aangeboden, opdat de inwerkingtreding van de hier bedoelde wijzigingen van het onderhavige wetsvoorstel gelijktijdig kan geschieden met die van onderdeel MM van Artikel I. Dit laatste zal ingevolge Artikel II het geval zijn op een bij Koninklijk besluit te bepalen tijdstip (Vermoedelijk begin 1985).

De minister van Justitie,
F. Korthals Altes